

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΓ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1935

ΔΡΙΘ. 23

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άρ. 1552

Ἀθήνησι τῇ 30 Μαΐου 1935

Πρὸς τὸν εὐλαβέστατον κληρὸν καὶ τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν.

Ἐξαιρετικὸν προσόν καὶ μέγα καύχημα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὸ ὅποιον ζητεῖσιν τὰ ἄλλα ἔθνη, εἶνε ὅσα, παρ' ἑλίας τὰς περιπετείας του καὶ παρ' ἑλίας τὰς ἐπιπέσεις διασφύρων ἐχθρῶν, εἰ ὅποιοι ἐπεδουλεύθησαν κατὰ καιρῶς τὴν ἐσότητά του, ὑπῆρξε τὸ μοναδικὸν κληθῆναι ἔθνος, τὸ ὅποιον ἔμεινεν ὁμόδοξον καὶ ἀλλοθῆτως σταθερὸν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ ὅποια τὸ ἐπροστάτευσε, τὸ ἀπέδειξε, τὸ ἔσωσεν ἀπὸ τὴν δουλείαν καὶ τὸ ἀπηλευθέρωσεν, ὑπῆρξε πάντοτε ἡ δάσις τῆς ἐνότητός του καὶ τὸ μέγα στήριγμα εἰς ἑλίας του τὰς ἱστορικές περιπετείας. Αἱ αἰρέσεις τῶν πρώτων αἰώνων καὶ τὰ διάφορα σχίσματα, ἡ φοδερὰ λαίλαψ τῆς φραγκοκρατίας κατὰ τοὺς μέσους χρόνους καὶ τὰ ἀνήκουστα δεσινὰ τῆς τουρκοκρατίας δὲν ἴσχυσαν νὰ διαταράξουν τὸ ἔθνος. Εἶναι προπαγάνδαι μετερχόμεναι ἀνομιὰ καὶ ἀνήκουστα μέσα πρὸς ἀλλοίωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ του χαρακτῆρος ἀπέδειξαν ἑλίας ἀνίκανα νὰ εἰς τὸ νὰ ἐπιφέρουν θρησκευτικὴν ἢ ἔθνικον χωριστὴν εἰς τὸ ἔθνος. Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ὑπῆρξεν ἡ ἰσχυρὴ τῆς δύναμικ, διὰ τῆς ὅποιας κατέστη δυνατὸν νὰ ἀποτελεῖ τὸ ἔθνος τὸ ἑλληνικὸν μοναδικὸν ἔθνος φαινόμενον ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ.

Κατὰ τοὺς αἰῶνας τοῦτους δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ πῶς ἡ ἐκκλησία κατέπληξεν καὶ βεβητάτην ἐδύνην τὸ πρακτικὸν ἔργον τῶν πρώτων μεσολαβησάντων, αὐσὲ μὲν ἐν ἐνεργείᾳ τῶν ἐκείνων ἐποχῶν μόνον ἀνήχθη εἰς τὸ ἀρχιερεῖον τῶν ἐξωμῶν, τοῦ δὲ τρίτου παρυτημένου καὶ μὴ ἐνεργῆσαν ὑπηρεσίαν. Οἱ τρεῖς αὗτοι προὐκάλεσαν τὸν προμερὸν σίλον τῶν ἡμερῶν τούτων, ἀναλαβόντων τὴν ἐπισημότητα εἰς τὸν ὄμιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἱστορίας.

Ἐπιζητήματα γινόμενα τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐκείνων Μητρώων Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ ἀπολύτου σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἐσότητα αὐτῆς, ἐπηξεν παρασυνομιᾶν ἐν τῶν ἐξ εὐσεβοῦς μὲν προθεσεως τηρούντων τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἰστορίαν, ἀκινήτων ἐσῶν, ἀλλ' ἀποκλιτῶν ἀνεκτῶν ἡμῶν, αἱ ὅποιοι δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐνοήσουν ὅτι ἡ πρὸ ἕνδεκα ἐτῶν χάριν αὐτῶν τοῦ εὐσεβοῦς ἑλληνικοῦ λαοῦ γινόμενη διόρθωσις τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, δὲν εἰσῆξεν οὔτε δόγμα τῆς

Ἐκκλησίας, οὔτε παράδοσιν τινα. Τὸ τελευτῶν τοῦτο ἐβεβαίουν μετὰ τῆς δλης Ἱεραρχίας ἐπὶ τῶν ἐτῶν καὶ ἐνουπογραφῶς εἰ δύο τῶν εἰρημιέων Ἱεραρχῶν, ὡς ὁ πρῶτος καὶ ἐτιμώρησε πολλακίς ἀπειθεῖας διὰ τὸ ἡμερολόγιον ἱερεῖς, ὁ δὲ τρίτος, νέος ἐπὶ ἐπίσκοπος, συνεφώνησε πρὸς τὴν τελευταίαν ἀπόφασιν τῆς Ἱεραρχίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ ἡμερολογίου.

Ὡς ἔχοντες θεολογικὴν μόρφωσιν ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι οὐδεμ' ἄ ποτε Σύνοδος εἴτε Οἰκουμενική, εἴτε τοπική καθώρισε διάταξιν περὶ ἡμερολογίου. Ἡ πρῶτη τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα ἀπόφασιν τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἶνε ἐντελῶς ἀσχετος πρὸς οἰονόμω ποτε ἡμερολόγιον, στηριχθεῖσα ἐπὶ τῆς ἀστρονομικῆς, ἑαρινῆς ἰσημερίας. Ἡ Ἐκκλησία τῶν πρώτων αἰώνων συνεμόρφου τὸ ἐορτολόγιον πρὸς τὰ ἐκασταχοῦ ἐπικρατοῦντα ἡμερολόγια, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν κανόνων ἀποστολικῶν 38, Ἀντιοχείας 20, ἕως εὐ παρεδέχθη τὸ ἐπὶ τῆ ἑλληνικῆ αὐτοκρατορίας τοῦ Βυζαντίου ἐπικρατήσαν Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Κατὰ τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ἐκανονίσθη καὶ τὸ Πασχάλιον καὶ πρὸς αὐτὸ προσηρημίσθησαν αἱ ἐσῶται, αἱ οὖν τῶ χρόνῳ μορφωθεῖσαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Κατὰ ταῦτα, τὸ ἡμερολόγιον δὲν συνεδέθη οὔτε πρὸς δόγματα, οὔτε πρὸς παράδοσιν, οὔτε ἡ Ἐκκλησία ἐξήρησέ ποτε τὴν σημασίαν τῆς ἐορτῆς ἐκ τοῦ τέπου ἢ τοῦ χρόνου, κατὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀντιληψιν. Ἀπόδειξις τούτου εἶνε ὅτι, ἐν ἡ ἐορτῇ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ἐωρτάζετο ἐπὶ τὴν 28 Δεκεμβρίου, μετετέθη εἰς τὴν 29ην Ἰανουαρίου ἐπὶ ἡ ἐορτῇ τῶν Χριστουγέννων ἐωρτάζετο ἐπὶ τῆς πρώτης αἰῶνας τὴν 6ην Ἰανουαρίου, ἔμοδ μετὰ τῆς ἐορτῆς τῶν Θεοφανείων, μετετέθη εἰς τὴν 25ην Δεκεμβρίου, τὴν μεταβολὴν δὲ ταύτην ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων, τελευταία δὲ, μόνον κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα παρεδέχθη καὶ ἐπὶ ἡ κοιμησις τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου συνέπεσε τὴν 14ην Σεπτεμβρίου, ἡ ἐορτῇ με ἐτέθη εἰς τὴν 13ην Νοεμβρίου ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου ἐγενετο μικρὸν πρὸ τοῦ σαυτικῶν ἐνοστάτου, ἀλλ' ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὠρίσθη νὰ ἐορτάζεται τὴν 6ην Αὐγούστου. Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας εἶνε νὰ ἐορτάζωνται αἱ ἐσῶται καθ' ὠρισμένης ἡμερομηνίας, ἀλλὰ τὸ πότε ἀκριβῶς πίπτουν αἱ ἡμερομηνιαὶ αὗται δὲν εἶνε παράδοσις. Μετακινῶνται δὲ δὲ ἀκριβῶς μόνον αἱ ἐκ τοῦ Πασχαλίου ἐξαρτώμεναι ἐορταὶ, ἀλλὰ καὶ αὗται αἱ λεγόμεναι ἀκίνητοι, διότι δὲν οὐδέ πίπτουν πάντοτε τὴν ἰδίαν ἡμέραν. Ἡ διόρθωσις τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου ἔφερε τὰς ἐσῶτας εἰς τὰς κα-

ραδεδωμένας υπό τῆς Ἐκκλησίας ἡμερομηνίας. Ἄλλ' ἐπαναλαμβάνομεν, ἢ ἀξία καὶ ἢ σημασία τῶν ἐορτῶν δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ἡμερομηνιῶν.

Εἶνε δὲ γνωστὸν, οἷον τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον στηρίζεται ἐπὶ ἐσφαλμένῳ ὑπολογισμῷ τῆς διαρκείας τοῦ πραγματοῦ ἐτους, ὡς ἐκ τούτου δὲ αἱ ἡμερομηνίαι τῶν ἐορτῶν δὲν ἦσαν πλέον αἱ ὀρθοίταις ὑπὸ τῶν Πιτέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἰσημερία, ἡ ὁποία κατὰ τοῦ χρόνου τῆς πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου συνέπεσε τὴν 21ην Μαρτίου, ἀπεμακρύνθη. Τὸ λάθος τούτο παρετηρήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐπιστημόνων τοῦ Βιζυτινοῦ, ἀλλ' ἀνέλαβε νὰ διορθώσῃ αὐτὸ ἡ ἰσχυρὴ Ἐκκλησία κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα ἐπὶ Πάπα Γρηγορίου 13ου. Ἀνετράπη δὲν τὸ λεγόμενον Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον ἢ περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ Πέτρου ἀποστόλου τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς συνόδου. Καὶ ἐνεκεν τοῦ λόγου τούτου καὶ διότι ἐπεζητήθη νὰ χορηγηθῆται τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον διὰ προπραγματικῶν σκοποῦν, ἢ ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τὸ ἀπέκρουσεν. Ἡ στάσις ἐκείνη τῆς Ἐκκλησίας, προελθούσα ἐκ τῆς ἀνιχνεύσεως μερῶν ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὰς τότε περιστάσεις, δὲν σημαίνει οἷον ἔχει τὴν σημασίαν ἀπαγορεύσεως εἰς τὸ διηγεῖσθαι οἰσθητικῶς ἔστω καὶ ἀναγκαίως καὶ ὁρθῆς ἡμερολογιακῆς μεταβολῆς. Διότι οὐδεμία σχετικὴ ἀπαγόρευσις τῶν ἱερῶν κινήων ὑπάρχει. Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τῆς ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἀπέβλεπε καὶ ἀποβλέπει κυρίως εἰς τὴν περιφρούρησιν τῶν περὶ τοῦ Πέτρου κανονικῶν διατάξεων.

Ταῦτα ἐσεβάσθη ἢ ἐσχήτω; γενόμενῃ διόρθωσις τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, δι' ἣς ἢ μὲν Ἰσημερία ἐπανήλθεν εἰς τὴν 21ην Μαρτίου ἀπὸ τῆς 8ης Μαρτίου, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐκπέσει, αἱ ἀκρίβητοι λεγόμενα ἐορταὶ ἐτυχεύθησαν καὶ πάλιν πρὸς τὰς ἡμερομηνίας ἐκείνας, κατὰ τὰς ὁποίας τὰς ἐορτάζοντες πατέρες ἡμῶν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Ἡ διορθωσις αὕτη τοῦ ἀέκασθεν ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ ἐπραξάμενος Ἰουλιανὸς ἡμερολόγιον ἀπέδωκε ἀπαρτίτως, ὅταν εἰς τὸ ἑλληνικὸν κράτος εἰσῆχθη τὸ νέον ἡμερολόγιον. Διότι ἐκ τῆς ὑπάρξεως δύο ἡμερολογίων εἶχε προέλθει μεγίστη σύγχυσις. Οὐδέποτε δὲ εἰς οὐδεμίαν ἐποχὴν τὸ ἐορτολόγιον τῆς Ἐκκλησίας ἠκολούθητε διὰφορῶν τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐν τῇ κοινῇ ἡμερολογίου. Ἡ διορθωσις τοῦ ἡμερολογίου ἐγένετο ἐκ πρωτοβουλίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ μετὰ συνεννόησιν μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλ' οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ, καίτοι πρωτοστατήσασαι εἰς τὸ ζήτημα τῆς μετοβολῆς τοῦ ἡμερολογίου, δὲν ἐφήρμασαν εἰσέτι λόγους. Οὐδεμία Ἐκκλησία Ὁρθόδοξος εἶπέ ποτε οἷον τὸ ἡμερολόγιον ἔχει σχέσιν πρὸς τὰς παρεδόσεις καὶ τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τούτου δὲ παρεμύνην ἀδιάσειστος ἢ ἐνόησεν τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἢ πρὸς ἀλλήλας κοινωνία.

Ταῦτα πάντα ἐγνωρίζον οἱ τρεῖς στασιάζοντες κατὰ τῆς Ἐκκλησίας μητροπολίται. Εἰς τούτῳ ἐν ὑπομνή-

ματι πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν (1929) ἔλεγεν οἷον: «Τὸ ἡμερολόγιον δὲν θίγει ποσῶς τὰ θεῖα δόγματα καὶ τὴν σεπτὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν... αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ οὐδεμίαν ἔχει σημασίαν μετὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἠθικὴν, ἐξ ὧν ἀπορρέει ἢ ψυχικὴ τοῦ ἀνθρώπου σωτηρία». Ἄλλ' οἱ εἰρημένοι μητροπολίται, λησμονήσαντες τὰς ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Ἐυαγγελίου διαδεδαιώσεις τῶν καὶ τὸ καθῆκον τῆς ὀφειλομένης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀπολύτου ὑπακοῆς, ἀντὶ νὰ ἐπιδιώξουν διὰ τῆς κανονικῆς ὁδοῦ τὴν λύσιν τοῦ κατ' αὐτοὺς μὴ ὁρθῶς ἔχοντος ζητήματος, προέβησαν εἰς πραξικόπημα, διακόψαντες τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν κοινωνίαν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς καθεστηκυίας αὐτῆς ἀρχὰς καὶ τεθέντες ἐπὶ κεφαλῆς τῶν λεγομένων παλαισημερολογιῶν. Οὕτω δὲ γίνονται ἀρχηγοὶ σχίσματος καὶ προκαλοῦν δεινὸν σάλον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἐθνικῇ ἡμῶν, θέτοντες ἐν κινδύνῳ τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν αὐτοῦ ἐνότητητα. Ἐκ τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν πρὸς δικαιοσύνην τοῦ ἀπονενοημένου αὐτῶν διασώματος καταφθάνεται σαφῶς οἷον δυστυχῶς ἤχθησαν εἰς τὴν ἀνταρσίαν ταύτην ἐκ προσωπικῶν καὶ ἰδιοτελῶν λόγων, οὐχὶ δὲ ἐξ ἰδεολογίας περὶ ἡμερολογίου καὶ ἐξ ἀγάπης αὐτῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, οἷον ἐξ ἐνδιαφέροντος πρὸς τοὺς ἐμμένοντας εἰς τὰς ἐσφαλμένας ἡμερομηνίας, τοὺς ὁποίους διὰ στοργῆς καὶ ἀγάπης περιβάλλει ἡ Ἐκκλησία.

Διὰ τῶν σχισματικῶν τῶν πράξεων καὶ τῶν ἐμπαθῶν κηρυγμάτων ἐνέπνευσαν φανατισμὸν εἰς τὰς ψυχὰς ὀλιγαριθμῶν εὐσεβῶν, ἀλλ' ἀπλοῦν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων παρυσιασθήσαν αὐτοχειροτόνητοι ἐκκλησιαστικοὶ ἀρχηγοί, διακόψαντες πάντα δεσμὸν ὅχι μόνον πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὴν σεπτὴν ταύτην κορυφὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ πρὸς πάσας τὰς Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας, τὰς εὐρισκομένας ἐν κοινῇ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, θλιβομένη διὰ τὴν τοιαύτην πολιτικῶν, εὐχεται εἰς τὸν Θεὸν ὅπως συνείσῃ καὶ φωτίσῃ αὐτοὺς καὶ ὁδηγήσῃ πάλιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, προτρέπει δὲ τὸν εὐλαδέστατον κληρὸν καὶ τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν, ὅπως ἀπέχῃ πάσης ἐπικοινωνίας πρὸς τοὺς ἀποσχιστικὰς ἐκτετοὺς ἀπὸ τῆς Μῆδος, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἵνα μὴ γίνωσι μέτοχοι τῶν συνεπειῶν τῆς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀνταρσίας.

Ἄς εἶνε πεπεισμένοι ὁ ἱερός κληρὸς καὶ ὁ εὐσεβὴς ἑλληνικὸς λαὸς οἷον δὲν ὑπάρχει πολυτιμότερον πρᾶγμα διὰ τὸν Χριστιανὸν καὶ Ἑλληνα ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν ἐνότητητα. Ἐκφραστικώτατα δὲ εἶπεν εἰς τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας οἷον οἷον εἰς αἶμα μαρτυρίου δύναται νὰ ἀποπλύῃ τὴν ἀμικρτίαν τοῦ σχίσματος. Τὴν ἐνότητητα ταύτην διακρατοῦσα ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν λοιπῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, προσκαλεῖ τὰ πνευματικὰ αὐτῆς τέκνα ὅπως μείνωσι πιστὰ καὶ ἀδιαρρήκτως ἠνωμένα μετ' αὐτῆς.

Εἶνε δόγμα θεμελιώδες τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ἣ ἡ διακοπή τῶν σχέσεων πρὸς τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καθεστηκυῖαν δι' ἀδιακόπου ἀποστολικῆς διαδοχῆς Ἱεραρχίαν συνεπάγεται τελείαν ἀπεξένωσιν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἣς εἶνε, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παύλον «Στόλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας». Ἡ κατὰ κερὸς εἶτε ἐξ αἰρέσεως, εἶτε ἐκ σχίσματος ἐξερχόμενοι τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας εἶπον, πρὸς ματαίαν δικαιολογίαν των, ὅτι ἡ Ἐκκλησία καὶ οὐχὶ αὐτοὶ εἶνε αἰρετική καὶ σχισματική. Ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία εἶνε ἕξυμα θεοκαθιδρυτον καὶ ἀκατάλυτον, ἐπομένως ἐν δύνатаι νὰ ἀπεβάλῃ τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ δόλότητι αὐτοῦ. Μόνον οἱ ἐξ αὐτῆς ἀποκοπόμενοι ἀπεξενούνται καὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνοικουσης θείας χάριτος. Ταῦτα ἀνακοινουμένη ἡ Ἱερά Σύνοδος εἰς τὸν ἱερὸν κληρὸν καὶ τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν, δέεται τοῦ Θεοῦ τῆς εἰρήνης ἕπως πρυτανεύσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος τὴν εἰρήνην καὶ μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν μέρψωσιν σχίσματος ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς καὶ τὴν διάσπασιν τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἰθνηκῆς ἡμῶν ἐνότητος. Ἡ δὲ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

- † Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ
- † Ο ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΚΑΙ ΠΑΞΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
- † Ο ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ
- † Ο ΘΗΒΩΝ ΚΑΙ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ ΣΥΝΕΣΙΟΣ
- † Ο ΑΡΤΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ
- † Ο ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ
- † Ο ΣΕΡΡΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
- † Ο ΣΕΡΒΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΖΑΝΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ
- † Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΙΩΑΚΕΙΜ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΣΥΝΟΔΟΝ

Ἐπὶ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἰθρας καὶ Σπετσῶν Προκαπίου, Σάμου καὶ Ἰκαρίας Εἰρηναίου, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Ἱεροθέου, Συνοδικῶν Συνέδρων, ἐπεδόθη πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τὸ κατωθὶ ὑπόμνημα.

Μακαριώτατε Πρόεδρε, Ἀγία καὶ Ἱερά Σύνοδος
Ἡ ἀπόσχιση τῶν γνωστῶν τριῶν ἀγίων ἀδελφῶν ἀπὸ τῆς κανονικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ δημιουργία παρ' αὐτῶν νέας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς παραλλήλου πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον ἐπὶ σκοπῇ προστασίας καὶ διακυβερνήσεως τῶν λεγομένων παλαισημερολογιτῶν ἐγέννησε κατάπληξιν καὶ δόνην εἰς ὅλον τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν καὶ ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ τρομεροῦ τούτου θρησκευτικοῦ καὶ ἑθνηκῆς ζητήματος μετὰ εὐκρινείας καὶ σοβαρότητος εἶνε ἐκ τῶν ἱερωτέων καθηκόντων τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν.

Ἡ διόρθωσις τοῦ ἡμερολογίου ἐγινε πρὸ δεκαετίας καὶ πλέον κατ' ἀπόφασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα ν' ἀναπτύξωμεν τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἐκρίθη ἐπάναγκες νὰ γίνῃ ἡ προσαρμογὴ τοῦ ἑορτολογίου πρὸς τὸ πολιτικὸν ἡμερολόγιον. Τὸ θέβαιον εἶνε ὅτι ἡ συνένωσις τῶν δύο ἡμερολογίων, τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ, εἶχεν ἐπιβληθῆ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ συνόλου σχεδὸν τοῦ Ἔθνους καὶ μόνον ἐλαχίστη με-

ρὶς χριστιανῶν ἐν τῷ Κράτει δὲν ἐνδοί ν' ἀποστῇ ἀπὸ τῆν παλαιὰν χρονολόγησιν τοῦ ἑορτολογίου. Καὶ ἐνῶ σὺν τῷ χρόνῳ θὰ ἐξέλιπε πάσα ἀντίδρασις ἡμερολογιακῆ, ἐὰν ἡ Πολιτεία ἐπροστάτευεν ἀνεπιφυλάκτως τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν μεταβολὴν τοῦ ἡμερολογίου, τὸναντίον λίαν ἐνωρὶς ἡ Πολιτεία ἤρχισε νὰ κάμνῃ πολιτικὴν καὶ ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου θρησκευτικοῦ καὶ ἑθνηκῆς ζητήματος. Οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ἐνοήσῃ ὅτι αἱ θρησκευτικαὶ παραδόσεις τοῦ Ἔθνους ἀποτελοῦν τὴν συνοχὴν του, τὸ πνευματικόν του βάθος, καὶ ἐπεξεργάζονται καὶ συνεχίζουσι τὴν ψυχὴν του, καὶ ὅτι ἡ ταυτότης τοῦ χρόνου τῆς τελέσεως τῶν ἑορτῶν δημιουργεῖ τὸ μόνον ἕδαφος τῆς ψυχικῆς ἐνότητος τοῦ Ἔθνους κατ' ἀντίθεσιν τῶν ἄλλων ἀπόψεων τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου, ἐντὸς τῶν ἑποχῶν ἀναπτύσσονται βίαιοι ἀνταγωνισμοὶ καὶ θαθύταται διαιρέσεις ὀδηγοῦσαι εἰς ἐάραθρον.

Ἡ Ἐκκλησία, βλέπουσα μετὰ πόνου ὅτι ἡ Πολιτεία ἀντιμετώπιζε τὸ ζήτημα τοῦ θρησκευτικοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ καταρτισμοῦ τῶν πολιτικῶν τῆς δυνάμεων, διεμαρτυρήθη πολλάκις κατὰ τῆς τοιαύτης ἀντιλήψεως, ὑπέβαλεν ἐπανειλημμένα ὑπομνήματα καὶ ἐγγράφα, καὶ ἐξελίπαρει τὴν Κυβέρνησιν, ἵνα βοηθήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὸ κενάλαιον τοῦτο, ἀλλ' εἰς μάτην, ἐφθασε δὲ ἡ Πολιτεία νὰ διαδηλοῖ τοιαύτην περιποίησιν καὶ ἠοπιείαν εἰς τοὺς ὁπαδούς τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου, ὥστε νὰ ἐκδῶκη χριστιανούς ἀποτελεῦντας τὸ ἦμισυ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ πειθαρχοῦντας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικούς νόμους ἀπὸ ναοῦ ἐνός, ὅπως ἐντὸς ἐνός χωρίου καὶ ἐγκαθιστῆ ἐν αὐτῷ τοὺς παλαιῆς ἡμερολογίτας, ὡς συνέβη τούτο εἰς Πύργον τῆς νήσου Σάμου, εἰς Μοναστηράκιον τῆς ἐπαρχίας Ἀκαρνανίας, εἰς Καρυστίαν, εἰς Σπάρτην καὶ ἄλλαχοι, παρὰ τὰς ζωηρὰς διαμαρτυρίας τῶν οἰκείων μητροπολιτῶν.

Ἡ Ἐκκλησία περιήλθεν εἰς δδυνηρὰν θέσιν ἀπὸ τῆν στάσιν αὐτῆς Πολιτείας καὶ ἐν τῇ ἀποριῶσει τῆς ὅπως περιφύλαξῃ τὸ κύρος τῆς ἀπέναντι τῶν πειθαρχοῦντων τέκνων τῆς προέβαινε εἰς καθαιρέσεις τῶν παλαισημερολογιτῶν ἱερέων, ἀλλ' οὐδέποτε ἐδόθη ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἡ δέουσα προσοχὴ εἰς τὰς συστάσεις τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἐμποδίσῃ τοὺς καθηρημένους ἱερεῖς νὰ περιέρχωνται τὰ χωρία τῶν ἐπαρχιῶν καὶ νὰ τελῶσιν ἱεροτελεστίας κατὰ τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον. Καὶ ἤδη ἐστασίασαν καὶ ἱεράρχαι καὶ καλεῖται ἡ Ἱερά Σύνοδος νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν πρᾶξιν των καὶ νὰ προβῇ εἰς τιμωρίαν των συμφώνως πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνες καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικούς νόμους. Ἀπὸ ἀπόψεως κανονικῆς εἶνε ἀξιοκατάκριτοι οἱ τρεῖς οὗτοι Ἀρχιερεῖς, καὶ ἡ τιμωρία των δὲν ἡμπορεῖ παρὰ νὰ εἶνε βαρυντάτη, διότι καὶ ἐὰν ὑφίστανται ἄλυτα γενικὰ ἐκκλησιαστικὰ ζήτήματα, ταῦτα δὲν λύονται διὰ πραξικοπημάτων, ἀλλ' ἐντὸς γενικωτέρων Συνόδων, ἐντὸς τῶν διασκέψεων τοῦ συνόλου τῶν ἐπισκόπων, εἰς γενικὰς Συνελεύσεις καὶ κατόπιν ἐναρμονίσεως τῶν σκέψεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Καὶ ἐνῶ ἡ ἐνδεδειγμένη πορεία τῆς Ἱεράς Συνόδου εἶνε ἡ αὐστηρὰ τιμωρία τῶν ἀποστατῶν Ἀρχιερέων, ἐν τούτοις, ἐφόσον τὸ περιεχόμενον τῆς διαφο-

τας εἶνε ἡ ἐπικράτησις τοῦ παλαιοῦ ἢ τοῦ διωρθωμέ-
νου θρησκευτικοῦ ἡμερολογίου, ἀπέναντι τῶν ὁποίων
ἡ Πολιτεία δὲν ἐννοεῖ νὰ λάβῃ σαφῆ στάσιν, ἡμεῖς
οἱ ὑποφαινόμενοι διαβλέπομεν κίνδυνον μέγαν, ἐάν ἡ
μὲν Ἱερά Σύνοδος ἐπιβάλῃ τὴν ἐσχάτην τῶν ἐκκλη-
σιαστικῶν ποινῶν εἰς τοὺς ἀποστατήσαντας ἱεράρχας,
ἡ δὲ Πολιτεία δεικνύῃ τὰς ἐπιφυλάξεις της εἰς τὴν
ἐπιτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐξ ὑπο-
κειμένων πρὸς τὰς διαθέσεις τῶν παλαιοημερολογι-
κῶν πρὸς αὐτήν. Ἡμεῖς ἐκ τῆς ἐπικοινωνίας μας
πρὸς τὴν Κυβέρνησιν διεγνώσαμεν ὅτι δὲν θὰ ἀποστή-
τῶν ἐπιφυλάξεσών της εἰς τὴν σοβαρωτάτην ταύτην
ἐκκλησιαστικοεθνικὴν ὑπόθεσιν, καὶ ὅτι οἰαδήποτε
ἀποφάσεις τῆς Ἱεράς Συνόδου κατὰ τῶν ἀποστατῶν
εἶνε λίαν ἐνδεχόμενον νὰ μένῃ ἔκθετος. Δὲν ἀποκλεί-
εται δὲ νὰ τύχουν ἀνοχῆς καὶ αἱ πράξεις τῶν εἰς
δικαιοῦσαν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν συγκροτηθέντων
ἀποστατῶν Ἀρχιερέων, οἵτι αἱ χεירוτονία παρ' αὐ-
τῶν νέων ἐπισκόπων καὶ αἱ καθαιρέσεις κατὰ τῶν κα-
νονικῶν ἱεραρχῶν, ἐπότε θὰ γεννηθῇ μέγας σάλος,
ἐντὸς τοῦ ὁποίου κἀὲ κῆρυξ ἐκκλησιαστικὸν θὰ ἐξα-
φανισθῇ ὀλοσχερῶς.

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τοιαύτην περίπτωσιν καὶ ἀνα-
λογιζόμενοι τὰς εὐθύνας μας τοιαύτης καταστάσεως
δὲν νομίζομεν ὅτι εἶνε ὀρθὸν νὰ προδῶμεν εἰς δίκην
καὶ δὴ εἰς καθάρσιν τῶν ἀποστατῶν Ἀρχιερέων
πρὶν ἢ ἡ Πολιτεία καθορίσῃ σαφῶς καὶ ἀπεριφρά-
στως τὴν θέσιν της ἀπέναντι τοῦ παλαιοημερολογι-
κοῦ ζητήματος. Μόνον ἐφ' ὅσον ἐκ τῶν προτέρων ἡ
Πολιτεία διευκρινίσῃ τὴν διάθεσιν της ἐπὶ τοῦ σοβα-
ρωτάτου τούτου ζητήματος καὶ ἐγγράφως ἀνακοι-
νώσῃ εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον ὅτι ἡ λύσις τοῦ παλαι-
οημερολογικοῦ ζητήματος θὰ εἶνε ἐκείνη τὴν ὁποίαν
κατ' ἐπανάληψιν ἡ Ἱεραρχία ἐβεβαίωσε διὰ τῶν ἀ-
ποφάσεών της, μόνον εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ἡ Ἱε-
ρά Σύνοδος πρῶτον θὰ ὤφειλε νὰ συμβουλευθῇ τοὺς
ἀποστατήσαντας Ἱεράρχας ὅπως ἐπιστρέψωσιν εἰς
τὴν κανονικὴν ὁδόν, ἐάν δὲ μετὰ τὰς παραινέσεις
αὐτῶν ἐμμένωσιν εἰς τὰς γνώμας των, τότε θὰ ἠδύ-
νατο νὰ προδῇ ἡ Ἱερά Σύνοδος εἰς τὴν καθάρσιν
των, ἔχουσα βεβαιωτάτην τὴν συνδρομὴν τῆς Κυβερ-
νήσεως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεώς της.

Φρονοῦμεν ὅτι οὕτω σοβαρῶς καὶ εἰλικρινῶς ἀντι-
μετωπίζεταί ἡ ριζικὴ λύσις τοῦ ζητήματος τοῦ ἐκ-
κλησιαστικοῦ ἡμερολογίου πρὸς κατάπαυσιν τοῦ ἐξευ-
τελισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ἄνευ αὐτῆς τῆς προϋπο-
θέσεως δὲν ἐννοοῦμεν νὰ λάθωμεν μέρος εἰς Δικαστή-
ριον καὶ νὰ καταδικάσωμεν Ἀρχιερεῖς, διότι καὶ μετὰ
τὴν καταδίκην καὶ τὸν ἐντεῦθεν σάλον τὸ ζήτημα
θὰ μένῃ ἄλυτον καὶ ἡ φθορὰ τοῦ γοήτρου τῆς Ἐκ-
κλησίας θὰ εἶνε ἀνυπολόγιστος.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ πλειοψηφία τῆς Ἱεράς Συνόδου ἔ-
χει τὴν ἀντίληψιν ὅτι, ἀνεξαρτήτως τῆς στάσεως τῆς
Κυβερνήσεως ἀπέναντι τοῦ θρησκευτικοῦ ἡμερολογί-
ου, πρέπει νὰ ἐπιβληθῇ ἡ προσήκουσα τιμωρία εἰς
τοὺς ἀποστατήσαντας Ἀρχιερεῖς καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς,
παρεδρεύοντες εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον, μεταβαλλομέ-
νην εἰς δικαστήριον, ὡς ὀρίζει ὁ νόμος, δὲν θὰ ἠδύ-
ναμεθα, συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρως σκέψεις μας, οὕ-
τε νὰ ἀθωώσωμεν, οὔτε νὰ καταδικάσωμεν τοὺς ἀπο-
σχισθέντας τρεῖς Ἀρχιερεῖς, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ πάλιν

λόγω τῆς ιδιότητος ἡμῶν ὡς Συνοδικῶν Συνέδρων
δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ μετὰσχωμεν τοῦ Συνοδικοῦ Δι-
καστηρίου, διὰ ταῦτα ἀναγκάζομεθα νὰ ὑποβάλωμεν
τὴν παραίτησιν ἡμῶν ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Συνοδικοῦ
Συνέδρου καὶ εὐχόμεθα ὅπως ὁ Κύριος ἀποδείξῃ ὀρ-
θοτέραν καὶ εὐτυχέστεραν τὴν ἀντίληψιν τῆς πλειο-
ψηφίας πρὸς τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας.

† Ο ΥΔΡΑΣ ΚΑΙ ΣΠΕΤΣΩΝ ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

† Ο ΣΑΜΟΥ ΚΑΙ ΙΚΑΡΙΑΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

† Ο ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟΣΤΑΤΑΣ ΙΕΡΑΡΧΑΣ*

Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες,

Ἀναγνώσας μὲ προσοχὴν τὴν προκήρυξιν, τὴν ὁ-
ποίαν ἀπηρθύνατε πρὸς τὸν ἐφημεριακὸν Ι. Κλήρον
καὶ τοὺς μοναχοὺς τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκ-
κλησίας, εὖρον, φθάσας εἰς τὴν δεκάτην ἐβδόμην καὶ
δεκάτην ὁγδόην σελίδα αὐτῆς, τὸν πραγματικὸν
σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον διεπράξατε τὸ μέγα αὐτὸ
κακὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τοὺς ἐφημερίους καὶ τοὺς
μοναχοὺς. Καὶ εἶνε ἀπορίας ἄξιον πῶς ἡ καταπλήθ-
συσσα ἱκανότης συγκαλύψεως, τὴν ὁποίαν ἐπιδεικνύετε
εἰς τὰς ἄλλας σελίδας τῆς προκηρύξεως, δὲν ἠδυνήθη
νὰ σὰς προσφέρῃ οὕτως ἕνα διαφανὲς ἔστω κάλυμμα
τῆς πραγματικῆς προθέσεώς σας.

Ἐὰν ἔχετε πράγματι λόγους σοβαροὺς νὰ μὴ ἀνέ-
χεσθε ὡς ἀνώτερον ὑμῶν ὡς «πρῶτον» τὸν νῦν Ἀρ-
χιεπίσκοπον, ἐὰν δύνασθε νὰ προβάλετε, ὡς εἶνε ἀ-
ναμφισβήτητον δικαίωμα, ἑαυτοὺς ἢ ἄλλους συναδελ-
φούς σας, ὡς ἱκανωτέρους νὰ καταλάβουν τὸν θρόνον,
τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν, Παύλου, θεμε-
λιωθέντα διὰ τοῦ κηρύγματός του ἐπὶ τοῦ Ἀρείου.
Πάγου, ἠδύνασθε καὶ ὠφείλατε νὰ ζητήσετε τὴν ἀν-
τικατάστασιν του διὰ τῆς ἱεροκανονικῆς καὶ νομίμου
ὁδοῦ. Θὰ ἔπρεπε τότε νὰ ἀποδείξετε διὰ γεγονότων,
ἐν τῷ λαφ' πασιγνώστῳ, ὅτι ὁ νῦν Ἀρχιεπίσκοπος
εἶνε ἀστοιχείωτος καὶ ἀνεπαρκῆς διὰ τὸν θρόνον τοῦ
κατέχει, ἢ ὅτι δὲν εἶνε ἡ Ἀρχιερατικὴ πολιτεία του
ἀνεπλήκτος καὶ ἐντὸς παντὸς σκανδαλισμοῦ τῶν
ψυχῶν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, θὰ ἔπρεπε νὰ προβάλετε τὸν
ἑαυτὸν σας ἢ ἄλλους ἱεράρχας τῆς ἐκλογῆς σας, καὶ
νὰ ἐμφανίσετε δημοσίᾳ, στηριζόμενοι ἐπὶ πραγμάτων
πασιγνώστων τῆς ὅλης σας ζωῆς, τὴν ἰδικὴν σας ἀ-
νωτερότητα, λέγοντες: «Ὁ βίος ἡμῶν ὑπῆρξε διδα-
κτικὸς διὰ προφορικοῦ θείου λόγου, διὰ τῶν συγγρα-
φῶν καὶ τῆς διαγωγῆς ἡμῶν. Ἰπῆρξεν ἀφιλάργυρος,
ἕσιος, ἀκακος. Εἴμεθα τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τῶν
πιστῶν. Πτωχεύομεν χάριν τῶν πτωχῶν, ἐντὸς καλύ-
βης κατασκηνοῦμεν ἵνα στεγάσωμεν τοὺς ἀστέγους,
στερούμεθα τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς, ἵνα τρέφωμεν τοὺς
ἐνδείς. Καὶ ἐὰν δὲν κληθῇ ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας εἰς ἐπὶ
ἡμῶν, ὡς ὑποδεικνύομεν, μένομεν προσευχόμενοι,
ἵνα φωτίσῃ ὁ Θεὸς τοὺς ἀδελφούς ἱεράρχας νὰ εὕρουν
τὸν ἄξιον νὰ εἶνε ὁ πρῶτος, τὸν κατ' ἐξοχὴν ἱκα-
νὸν νὰ εἶνε ὁ διάδοχος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ
τοῦ Διονυσίου Ἀρειοπαγίτου.

*) Ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Ἐστία» τῆς 30 Μαΐου 1935.

Αὐτὸ θὰ ἦτο ἔργον ψυχικῆς ἀνδρείας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ πρὸς τὸν Χριστὸν Σωτῆρα. Ἄλλ' ἐν αὐτῷ ἐκηρυσσόθητε εἰς τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς προδοσίας καὶ εἰσηγάγετε ἐν αὐτῷ Ἑκκλησίᾳ τὸν Μπελοσημιτικόν, διαγαίοντες τὸν ἱερόν Κλήρον κατὰ τῆς Ἱεραρχίας. Μὴ θογγιέντες νὰ κάμναι τὴν ἱεροκανονικὴν καὶ ἄνωγον αὐτῆν διαμαρτυρίαν, εἰδού—ὡς πᾶς τις δύναται νὰ υποθέσῃ—δὲν εἶχατε νὰ προβάλετε βασιμὸς ἀδυνατοῦστος; αἰτιάσεις πρὸς τῆς Ἱεραρχίας, ἐξήγησάτε σεαυτοὺς, οἱ σαβασιμώτατοι ἡγέμονες τῆς Ἑκκλησίας, τὸν αὐτὸν σας ἀπὸ τοῦ παλαιοσημιολογίτου καὶ διεγείρατε σεαυτοὺς, οἱ δὲ ἄλλοι υπερκασιμώτατοι τῆς Ἱεραρ. Ηρακλίου, τὸν ἀγνὸν καὶ σταθερὸν καὶ πειθαρχοῦν Κλήρον εἰς ἀνταρτίαν.

Καὶ δὲν δύναται παρὰ νὰ ἐπιδαρῶν τὴν θέσιν σας τὸ γεγονός ὅτι ἐν γνώσει τοῦ κακοῦ ἐνεκοιπόθητε αὐτό, ἀφοῦ δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἀγνοῆτε ὅτι ὁ παλαιοσημιολογισμὸς ἐν Ἑλλάδι σημαίνει καλοσημιτικὸν φανατισμὸν καὶ χρηματολατρείαν ἀναρτίαν μεγάλην καὶ ἔργον ἀσυνειδησίας καὶ ἀνευλαδοῦς πρὸς τὸ Ἱερόν καὶ τὰ Ὅσια κομμουνικῆς ἐκμεταλλεύσεως.

Δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἀγνοῆτε, ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, τὴν ψυχικὸν ἐξέλιξιν τοῦ διακυραστάτου τοῦτου ἐξωφρενικοῦ κατασκευάματος. Δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἀγνοῆτε ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος εἶνε ἡ ἀπαταλὴ ψευδολογία καὶ ἡ ἀγρυπτικὴ πλάνη ἐν μέρους ρασοφόρων ἐκμεταλλευτῶν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἡ ἀγνή διάθεσις καὶ ἡ ἀπλοϊκὴ πίστις ἀμαθῶν καὶ θρησκευτικῶς ἀπαιδεύτων γυναικῶν, τὰ ὅποια, αἰχμαλωτιζόμενα καὶ φανατιζόμενα μετὰ κατήχησιν σατανικῆς ἐμπνεύσεως, καταλήγουσιν εἰς ἀναθηματικὸν πατριάρχον καὶ ἀομιερίων καὶ λειτουργῶν τοῦ Ἱερέτου, καθὼς καὶ δὲ ἄλλο τὸν πειθαρχοῦντων εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἑκκλησίαν, τὴν ἀποδειχθεῖσαν τὸ Πατριαρχεικὸν ἐκτολογίον. Αἱ φρένες διαστρέφονται, ἡ ψυχὴ ἀβίαται καὶ αὐτὴ ἡ μανία ἐπακουσθῶν. Ἡ κατάναξις εἰς τοὺς παλαιοσημιολογίτας ἀρχίζει μετὰ κατήχησιν, ἡ ἀπαιτία δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἐμπνευσις τοῦ φόβου, εἰς τὴν ὅποιαν ὁ ἀγύρτης ρασοφόρος ρίπτει πρῶτον ὄλους τοὺς ἱερωμένους, καὶ τοὺς πιστοὺς, τοὺς πειθαρχοῦντας εἰς τὴν Ἑκκλησίαν. Καὶ ὡς ἀναγκαῖον ἐπακουσθῆμα ἔρχεται ἡ γνώστη τοῦ πασίν ψυχικόνος ἀγυρτεία. Τὰ οὕτως αἰχμαλωτιζόμενα γυναικάρια παραπέθου τοὺς ἐπίστους ἀνδρας τῶν καὶ τοὺς παρασύρου. Παρουσία τότε γαρίζονται καὶ προδικαί παραδίδονται. Ἐὰν οἱ ἄνδρες εἶναι φωτισμένοι καὶ νοήμονες, τότε ἀνδρόγυνα χωρίζονται καὶ ἀποκένεται διαλύονται καὶ αἱ κοινωνικαὶ συνήθειαι ἀλληλεγγῶς παυλοῦν. Τὸ ἱερτικὸν ὁδοῦται καὶ βλασφημεῖται. Οἱ ναὶ κηρύσσονται μολυσμένοι.

Αὐτὴν τὴν πραγματικότητα, τὴν ἀποσταθερῶσαν νεράν καὶ ἐλάττωσιν τῆς Ὁρθόδοξου Ἑκκλησίας ὑπονοῦμεν, κίνδυνον κοινωνικὸν καὶ εἰς τὸν μέλλον, δὲν εἶνε δυνατόν σεαυτοὺς νὰ τὴν ἀγνοῆτε. Καὶ οὕτως τὴν ἐνεκοιπόθητε.

Αὐτὸ δὲ σας διακρίνει ἀπὸ πάντας καὶ πάσης, τοὺς παραστρεθέντας ἀπὸ τῶν ἀσπουδῶν καὶ ἀεὶ ἐκμεταλλευτῶν, ἀμαθείας καὶ ἀπαιδεύτου, ἀλλ' ἀγαθῶς κατὰ εὐθέως καὶ πιστοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι εἶνε

ἄξιοι πάσης συμπαθείας καὶ οἰκτου. Ἐνθ' σεας, ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, γνωρίζετε καὶ συναισθηθέντες τὸ ἀνοσιδηρικὸν τῆς διαφθορᾶς τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ διαγασμοῦ τῆς Ἑκκλησίας, καὶ ὅμως τὸ διαπραττετε.

Πῶς δὲν ἐσκέφθητε ὅτι ἐπάνω ἀπὸ σας, ὡς πρὸς τὰ γενικὰ ζητήματα τῆς πίστεως, εἶνε μόνον μία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος; Δὲν ἔχετε σεας στοργὴν ἐντὸς τῆς καρδίας σας, Χριστιανοὶ Ἱεράρχαι; Πῶς δὲν ἐλυπήθητε κυβερνοῦντας καὶ κυβερνωμένους τοῦ Κράτους αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι πρὸς ἀλίγου ἀκόμη τέσον οἰκτροῦς ἐδοκιμάσθησαν ἀπὸ τὸ ἐξωφρενικὸν κίνημα ἐγωπαθῶν καὶ ἀρχομανῶν ἀνθρώπων; Πῶς δὲν ἐλυπήθητε ἡμᾶς τοὺς συναδέλφους σας, τοὺς πονοῦντας τὴν θρέψασαν καὶ σοφάσαν Μητέρα Ἑκκλησίαν, τοὺς διανοουμένους Ἑλληνας, τοὺς εὐλοθῶς παρακολουθοῦντας τῆς Ἑκκλησίας αὐτῆς τὰ δεινοπαθήματα; Μὲ ποίαν τόλμην καὶ ποίας περφαμηνῆς ἔρχεσθε σήμερον, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν γενικὴν ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κοινῆς Γνώμης ἀποδοκιμασίαν, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὰς δεινὰς στοιμάς, ἀπὸ τὰς ὅποιας διέρχονται Ἑκκλησία καὶ Ἔθνος, νὰ κηρύξετε ὡς σχισματικὸς Πατριάρχας καὶ Ἱεράρχας καὶ ἱερόν Κλήρον καὶ τὸ μέγιστον μέρος τοῦ φιλοχρίστου Λαοῦ;

Δὲν θέλω νὰ σας λυπήσω περισσώτερον, ἐφ' ὅσον διατηρῶ πάντοτε τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀφρητισθῆ μετὰ σας ἡ δύναμις τῆς αὐτοσυνειδησίας καὶ θὰ σπεύσετε νὰ κλειθῆτε εἰς ἀπομεμαρτυρημένον μναστικὸν φρούριον διὰ νὰ κλαύσετε πικρῶς τὸ θαρῶ σα ἀμάρτημα καὶ νὰ τὸ ἐπανορθώσετε—ὅσον ἤμπορεῖ νὰ ἐπανορθωθῆ—μετὰ τὴν μετάνειαν

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΤΙΜΟΘΕΟΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΑΛΟΚΗΡΥΤΗΝ ΚΑΙ ΛΗΤΑΕΙΣ

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΑΣΙΑΣΤΩΝ

ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἐξεδάθη ἡ κάτωθι ἀνακοίνωσις :

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, συνελθοῦσα σήμερον εἰς ἐκτακτὸν συνεδρίον, ἐξ ἀφομοῦ τῶν κοσμοκρατοῦν προξενισμῶν τῶν τριῶν μητροπολιτῶν κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπίτητος, ἀποφασίζει δημοφώνως :

α) Νὰ ἐκφορᾷ τὴν βαθεῖαν λύπην τῆς ὅτι ἱεράρχοι, ἐπιλοσιμονες τῶν χριστιανικῶν ἐπιταγμάτων τῆς εὐαγγελίας καὶ ὁμοιοῦς, ἐγένοντο προξενιοὶ σκανδαλισμοῦ καὶ ἀναστασιώσεως τοῦ ποιμνίου καὶ ἐξεδαπάτησιν τὴν ἐνεργητικότητα αὐτῶν περὶ ζητήματα ὄλους ἐπουσιώδη, ἐν ἐτοιμῇ μάλειαι ἐν ἧ τῶσα ζωτικά δια τὴν Ἑκκλησίαν καὶ κοινωνίαν ζητήματα ἔπρεπε νὰ κινῶσι τὸ ζῶον ὅσον ἐνδιαμέσον.

β) Νὰ διαπιστώσῃ ὅτι ἡ μεταβολὴ τοῦ ἡμερολογίου ἐξέλιξιν θίνει τὴν διδακτικὴν τὰ δόγματα καὶ τὰς ἐπιπέσεις τῆς Ἑκκλησίας.

γ) Νὰ διαπιστώσῃ τὴν ἀποστροφὴν τῆς ὅτι ἡ Ἑκκλησία ἐκ ἀσπουδῶν μετὰ τῆς πολιτείας θὰ θέσῃ ὁριστῶν ἄρματα εἰς τὴν ἀποστροφὴν διατελλεσθῶν τοῦ οὐ καὶ ἀποστροφῶν ἐπιπέσεις τοῦ λαοῦ.

δ) Νὰ ἀποκαθάρσῃ πρὸς ἂν ἐν ἐπιπέσει Ἑλληναῶν λαὸν τὴν ἀποστροφὴν ἀποστροφῶν ὅπως κλειθῆτε ὅτι αὐτὸς εἰς τὰ κηρυγματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀνταρσίας καὶ πει-

θαρχήση εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν κανονικῶν καὶ νομίμων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν.

ε') Νὰ ἐπιστήσῃ εὐλαβῶς τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων ὅπως λαμβάνηται ἡ πρέπουσα μερίμνα πρὸς ἐκλογὴν τῶν ὄντως ἀξίων ὡς λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα τῶν ἀρχιερέων.

στ') Νὰ ὑποβληθῇ ἡ ἀπόφασις αὕτη τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ τῇ σεβαστῇ κυβερνήσει καὶ νὰ δοθῇ πρὸς δημοσίευσιν ἐπὶ διαφανισμῷ τῆς κοινῆς γνώμης εἰς τὸν ἡμερησίον τύπον.

Ἐντολῇ τῆς Σχολῆς

Ἄ Κοσμήτωρ

Π. Γ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Η ΕΚΧΡΙΣΤΙΑΪΣΙΣ ΤΩΝ ΣΛΑΥΩΝ

ΕΠΙ ΤΗ ΧΙΛΙΟΣΤΗ, ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ, ΕΠΕΤΕΙῶ,
ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΜΕΘΟΔΙΟΥ
(885—1935)

Ἐως ἀνεγρόφῃ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησίας», ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τῆς χιλιοστῆς πεντηκοστῆς ἐπετείου τοῦ θανάτου τοῦ Ἀποστόλου τῶν Σλαύων ἱεροῦ Μεθοδίου († 6 Ἀπριλίῳ 885) ἀδελφοῦ τοῦ Κωνσταντίνου-Κ' ρίλλου († 14 Φεβρουαρίου 869), ἐν Ρώμῃ ἐξήροθη ἡ ἀποστολικὴ δρᾶσις τῶν δύο ἀδελφῶν Παρόμοιον δ' ἐγένετο καὶ ἐν ταῖς Ὀρθοδόξοις Σλαωνικαῖς Ἐκκλησίαις, δι' ἃς εἶνε προφανὴς ἡ σημασία τῆς ἀποστολικῆς δράσεως τῶν δύο ἀδελφῶν. Ἴνα μὴ παρέλθῃ καὶ δι' ἡμᾶς ἀπαράτητος ἡ ἐπέτειος αὕτη, σκόπιμον θεωροῦμεν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῆς, τὰ ἐκθέσωμεν περιληπτικῶς καὶ ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς τὴν ἐκχριστιανισμὸν τῶν Σλαύων, ἀποτελοῦσαν ἐν τῶν μεγίστων καὶ σπουδαιωτάτων γεγονότων τῆς κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ἱστορίας τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς.

α) Οἱ πρότεροι χριστιανοὶ Σλαῦοι.

Οἱ Σλαῦοι, κινήθεντες ἐκ τῆς Ἀσίας, κατὰ τὴν μεγάλην μετανάστευσιν τῶν ἔθνων, κατέλαβον τὰς μεταξὺ τῆς Ἀδριατικῆς καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τῶν ποταμῶν Ἀλβιον, Βόλγα καὶ Δὸν χώρας. Ἀπὸ τοῦ στ'. αἰῶνος ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων γενικῶς «Σκλαβηνοί», ἔξ οὗ ἐπεκράτησε τὸ κοινὸν ὄνομα «Σλαῦοι». Ὡς Σλαῦοι ἐνομίσθησαν καὶ οἱ «Ἄνται», ἀλλὰ ταυτίζονται οὗτοι μᾶλλον πρὸς φυλὴν τοῦ Καυκάσου Αἰνδί. Διεκρίθησαν δὲ οἱ Σλαῦοι γεωγραφικῶς εἰς ἀνατολικούς, δυτικούς καὶ νοτίους Σλαῦους. Καὶ ἀνατολικοὶ μὲν εἶναι οἱ Ρῶσοι, δυτικοὶ δὲ οἱ Τσέχοι, Μοραβοὶ καὶ Σλοβάκοι, ἀποτελοῦντες νῦν τὸ Κράτος τῆς Τσεχοσλοβακίας, μετὰ τῶν παρὰ τὸν Ἀλβιον, καὶ οἱ Πολωνοί, ὧν τὸ Κράτος ἀποκατεστάθη ἐσχάτως. Μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν καὶ τῶν δυτικῶν Σλαύων παρεμβάλλοντο καὶ οἱ παρὰ τὴν Βαλτικὴν Λιθουανοί, οἵτινες, σλαυικῆς ὄντες καταγωγῆς, ἐξεργουανίσθησαν. Νότιοι δὲ Σλαῦοι εἶναι οἱ Σέρβοι, Κροάται (Χωρβάται) καὶ Σλοβένοι, οἱ ἀποτελοῦντες τὸ Κράτος τῆς Νοτιοσλαβίας, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Βούλγαροι, οἵτινες, φιννοτουρκικῆς

ὄντες καταγωγῆς, ἐγκοίμως ἐξεσλαυίσθησαν.

Ὡς εἰδωλολάτραι οἱ Σλαῦοι ἐλάτρευον τὸν ἥλιον, τὸν κεραυνόν, τὸν πόλεμον καὶ ἄλλα τινά. Αἱ ἀνώτεροι θεότητες ἔφερον διάφορα ὀνόματα παρὰ ταῖς διαφόροις φυλαῖς (Σβορόγ, Περούν, Σβιατοβίτ, Ραδιγόστ κ. ἄλλ.). Θήλειαι θεότητες ἦσαν παρ' αὐτοῖς ἡ εὐφορία (Ζάβα), ἡ νεότης καὶ ὠραιότης (Λάδα), ὁ θάνατος (Μαρένα) καὶ ἄλλαι. Ἐπίστευον δὲ ὅτι αἱ κατώτεραι θεότητες κατώκουν τὸ ὕδωρ, τὰ δάση, τὰ ὄρη, τὰς οἰκιακὰς ἐστίας, ἐξ ὧν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν προσελάμβανον. Προσέφερον δὲ εἰς αὐτὰς θυσίας καρπῶν καὶ ζώων, ἐνιαχοῦ δέ, ὡς εἰς τὸν Περούν ἐν Κιέβῳ, καὶ ἀνθρωποθυσίας. Ἰδίως ἀνεπιτύχῃ ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἐξωτερικὴ λατρεία παρὰ τοῖς τὴν παρῶσαν τῆς Βαλτικῆς κατοικήσασι Σλαῦοις, παρ' οἷς ὑπῆρχε καὶ τάξις ἱερέων, μεγάλην ἀσκούσα δύναμιν. Εἶχον δὲ καὶ οἱ λοιποὶ Σλαῦοι εἰδῶλα τῶν θεῶν ἐν ταῖς ἐντὸς δασῶν συνήθως ἰδουμένοις ναοῖς. Οἱ Σλαῦοι ἐπίστευαν εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἔκαιον δὲ ἡ ἔθαπτον τοὺς νεκρούς, τελοῦντες ἐπὶ τῶν τάφων αὐτῶν ἐπιμνημοσύνας ἐορτάς, χοροὺς καὶ συμπόσια. Παρ' αὐτοῖς ἦτο ἐπιτετραμμένη ἡ πολυγαμία, παρὰ τὰ δὲ αὐτῶν αἱ σύζυγοι ἐκαίοντο μετὰ τῶν νεκρῶν τῶν θνησκόντων συζύγων. Οἱ γονεῖς εἶχον δικαίωμα νὰ φονεύωσι τὰ θήλεα τέκνα. Ἀνάλογα πρὸς τοιαύτας ἰδέας ἦσαν καὶ τὰ βάρβαρα ἥθη αὐτῶν. Ταῦτα δ' ἐμελλε νὰ μεταβάλλῃ τελείως ὁ Χριστιανισμὸς συνεπαγόμενος τὴν ἡμέρωσιν καὶ τὸν πολιτισμόν.

Κέντρον τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ μετὰ τῶν Σλαύων ὑπῆρξεν ἡ ΚΠολις, ἢ ἡ Ἐκκλησία, τοῦτου ἔνεκα, ἀπέβη πνευματικὴ μήτηρ τῶν Σλαύων, ὡς ἡ λατινικὴ τῶν Γεομανικῶν καὶ Ἀγγλοσαξωνικῶν λαῶν μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅμως ὅτι, ἐνῶ ἡ λατινικὴ Ἐκκλησία ἐπέβαλλεν ἐπὶ τῶν λαῶν τὴν ξένην δι' αὐτοὺς καὶ νεκρῶν λατινικὴν γλῶσσαν, ἡ Ἐκκλησία ΚΠόλεως μετεχειρίσθη δι' αὐτοὺς τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν.

Πρὸ τοῦ ζ'. αἰῶνος οἱ Σλαῦοι, χρησιμοποιούμενοὶ ὑπὸ τῶν Ἀβάρων, ἐπιτιθεμένων κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Βυζαντίου, εἰσέβαλον εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας, ἀλλ' ὑπεχώρουν πάλιν ἐκεῖθεν τοῦ Δουνάβεως εἰς τὴν Παννονίαν. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν δὲ τοῦ αἰῶνος ἐκείνου, ὅτε οἱ Ἕλληνες κατενίκησαν τοὺς Ἀβάρους, οἱ Σλαῦοι ἤρχισαν διαβαίνοντες τὸν Δοῖναβιν αἰ κατερχόμενοι πρὸς τὴν Μακεδονίαν, κατέλαβον δὲ κατὰ τὸν ζ'. καὶ τὸν η'. αἰῶνα τὴν παρὰ τὸν ἄνω Στρουμόνα καὶ τὴν Ροδόπην χώραν ἢ οἱ Ἕλληνες ἀπεκάλουν Σκλαβηνίαν. Ὑπῆρχον δὲ φιλικαὶ σχέσεις μετὰ τῶν Σλαύων καὶ Ἑλλήνων, μεθ' ὧν οἱ Σλαῦοι συνηγωνίσθησαν ἐναντίον τῶν Ἀράβων, ἐν ἀρχῇ τοῦ ι' αἰῶνος (904) ἐπιτεθέντων κατὰ τῆς Θεσσαλονίκης. Ὡς ἦτο δὲ ἀκόλουθον, δια τῶν φιλικῶν σχέσεων καὶ τῆς ἐπικοινωνίας διεδίδετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὁ Χριστιανισμὸς παρὰ τοῖς Σλαῦοις.

Κατὰ τὸν ι'. αἰῶνα ἀπαντᾷ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐν ὀνόματι «Βλάχοι», οἵτινες ἐθεωροῦντο ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἰλλυριοὶ καὶ Θραῖκες, ἐκομμουνισθέντες μὲν κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλ' εἰς ἐκσλαυισθέντες ὑπὸ τῶν μετὰ τὸν ζ'. αἰῶνα διαβάν

των τὸν Δούναβιν Σλαύων καὶ ἐκτοπισθέντες ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας, ἐν αἷς ὡς νομίμας μετεκινούντο, μεταδίδοντες καὶ σλαβικά τοπωνυμικά ὀνόματα. Διεδίδετο δὲ καὶ παρ' αὐτοῖς ἐκ τῆς ἐπικουρονίας μετὰ τῶν Ἑλλήνων ὁ Χριστιανισμός.

Μεσοῦντος τοῦ η'. αἰῶνος, ἕνεκα τῆς ἐκ μεγάλου λιμοῦ (746—7) ἀραιώσεως τῶν κατοίκων τῆς Πελοποννήσου, ἀφικίσθησαν εἰς αὐτὴν Σλαῦοι τινές, καὶ δὴ εἰς μὲν τὴν Ἥλιδα Ἐξερῖται, εἰς δὲ τὸ Ἔλος καὶ τὴν Λακεδαίμονα ἐκτὸς τῶν Ἐξερῖτων καὶ Μηλιγγοί. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι Μηλιγγοὶ καὶ Ἐξερῖται τῆς Λακεδαίμονος καὶ τοῦ ἔλους στασιασμένην κατενικήθησαν (783) ὑπὸ τοῦ Πατρικίου Σταυρακίου καὶ ἀπεμακρύνθησαν εἰς τὰς δυτικὰς ὑποφείας τοῦ Ταυγέτου. Ὡσαύτως καὶ οἱ Ἐξερῖται τῆς Ἥλιδος στασιασάντες ἐνικήθησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λέοντος Σκληροῦ (811) ἐξοικισθέντες ἐπὶ τοῦ Ὁλένου. Ἀποστολικῶς εἰργάσθη πρὸς ἐκχριστιάνισιν τῶν Σλαύων ὁ ὄσιος Νίκων «Μετανοεῖτε» (+908) μετὰ τὴν ἐν Κρήτῃ καὶ ἀλλαχού παραμοσίαν δρᾶσιν αὐτοῦ. Τὰ λεγόμενα δὲ περὶ «ἐκσλαύσεως» ἀπάσης τῆς Πελοποννήσου, δι' ἐγκαταστάσεως πολλῶν Σλαύων, εἶναι μυθεύματα, διότι οἱ ἐπελθόντες ἐπ' αὐτὴν Φράγκοι (1205) εὗρον αὐτὴν καθαρῶς ἑλληνικήν. Οἱ ὀλίγοι Σλαῦοι τοῦ Ὁλένου καὶ τοῦ Ταυγέτου ταχέως ὑπὸ ἑλληνικὴν ἐπίδρασιν, ἢ δ' Ἐκκλησία ἐμερίμνησε περὶ τῆς εἰς αὐτοὺς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ. Πρὸς τοῖς ἄλλοις, τελευταῖων τοῦ 11 αἰῶνος (1081) τὸ Πατριαρχεῖον ΚΠόλεως ἴδρυνε καὶ τὴν Ἐπισκοπὴν Ἐξερῶν ἐπὶ τοῦ Ὁλένου. Ταυτοχρόνως δὲ ὁ Χριστιανισμὸς διεδόθη καὶ μετὰ τῶν τελευταίων λειψάνων τῆς ἑλληνικῆς εἰδωλολατρείας, ἅτινα διέσωζον μέχρι τοῦ η'. αἰῶνος οἱ κάτοικοι τῆς Μαΐνης (Μανιάται) ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν, κατοικοῦντες ἐν ταῖς φάραγξι τοῦ Ταυγέτου.

Οὕτω δὲ πρῶτοι χριστιανοὶ Σλαῦοι ὑπῆρξαν οἱ εἰσδύσαντες εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας καὶ ἐλθόντες εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἄνευ συστηματικῆς τινος ἱεροποστολικῆς δράσεως. Ἄλλ' οἱ Σλαῦοι ἐκεῖνοι ἐξηφανίσθησαν μὴ ἀποτελέσαντες ἴδιόν τινα λαὸν καὶ μὴ πῆξαντες μόνιμον Κράτος.

(Συνεχίζεται)

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀπὸ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διατελεῖ ἐν ἀναπαύσει, προκληθεῖσα ὑπὸ τριῶν Ἀρχιερέων, οἵτινες, ἄλλα ἔχοντες ἐν νῶ, ὡς πρόφασιν τῆς στάσεώς των ἐχρησιμοποίησαν τὸ ζήτημα τοῦ ἡμερολογίου. Ἠγηθέντες θρησκευτικῆς τελετῆς καὶ λιτανείας τῶν λεγομένων παλαιοημερολογιτῶν καὶ ὁμιλήσαντες πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν, ἐδημοσίευσαν διαγγέλματα καὶ ἐκκλησίαις πρὸς τὸν Κληρὸν καὶ τὸν λαόν, ταυτοχρόνως δὲ ἀπέστειλαν πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον δὴλωσιν δι' ἧς ἀνεκοινωνοῦν ἀπέκοψαν τοῦ λοιποῦ πάσαν σχέσιν καὶ ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν μετ' αὐτῆς καὶ τῆς λοιπῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς «ἐμμενούσης εἰς τὴν ἡμερολογικὴν καινοτομίαν» καὶ ἀνέλαβον τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ποιμαντορίαν τῶν παλαιοημερολογιτῶν. Ἡ Ἱερά Σύνοδος συνελθοῦσα εἰς ἑκτάκτου συνεδρίαν τὴν ἐπαύριον ἐξέδωκε τὴν ἐξῆς ἀνακοίνωσιν:

«Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐκτάκτως συνελθοῦσα σήμερον καὶ λαβοῦσα γνώσιν τῆς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ἀνταρσία: τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν Δημητριάδος Γερμανοῦ, πρώην Φλωρινῆς Χρυσοστόμου καὶ Ζακύνθου Χρυσοστόμου, ἀπεδοκίμασε τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ὁμοφώνως, κατέστησεν ἐνήμερον τὴν Κυβερνήσιν περὶ τῶν λαβόντων χώραν, ἀνεκάλυψε τὴν ἐργασίαν εἰς τὴν Ἱεραρχίαν τὸ ὄλιβρον γεγονόσ. Θέσασα δὲ αὐτοῖς ὑποδείξαι, διέταξεν ἀνακρίσειν. Διακούσης τῆς συνεδρίας τῆς Ἱεράς Συνόδου, πολυαριθμῶς ἐπιτροπὴ ἐφημερίων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ περιχώρων, ἐμφανισθεῖσα ἐνώπιον αὐτῆς, ὑπέβαλε ψήφισμα, διὰ τοῦ ὁποίου καταδικάζει τὸ κίνημα καὶ ἀποδοκίμαζει τοὺς ἀποστάτας ἀρχιερεῖς, ἐδήλωσε δὲ ὅτι ὁ Ἱερός Κληρὸς παραμένει πιστὸς εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς Κανονικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐπήνεσε τὸν ζήλον αὐτοῦ καὶ ἠχρήσθη ὅπως μὴ διαταραχθῇ ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας. Πᾶσα ἄλλη ἀναγραφομένη τυχὸν πληροφορία δὲν πορεύεται ἐκ τῆς Ἱεράς Συνόδου».

Πρὸς δὲ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας τῶν Ἑπαιρησίων ἐπηλεγράφησε τὰ ἑξῆς:

«Ἀνακοινούμεν ὑμῖν μετὰ λύπης, ὅτι μητροπολίται Δημητριάδος Γερμανός, πρώην Φλωρινῆς Χρυσοστόμος καὶ Ζακύνθου Χρυσοστόμος, ἐγγράφως ἐκοινοποίησαν Ἱερά Σύνοδον καὶ Κυβερνήσει, ὅτι ἀπέκοψαν ἐαυτοὺς τῆς Κανονικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τίθενται ἐπὶ κεφαλῆς παλαιοημερολογιτῶν. Ἱερά Σύνοδος ἀποδοκίμασσα ὁμοφώνως πραξικόπημα, ἔθεσεν αὐτοὺς ὑπὸ δίκην καὶ διέταξεν ἀνακρίσεις. Ἐπικαλεῖται δὲ εὐχῆς Ἱεραρχίας ὑπερ εἰρηνεύσεως Ἐκκλησίας».

Συμπληρωθέντος τοῦ φακέλου τῶν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως: Πολυκάρπου διεξαχθεῖσων ἀνακρίσεων, ἐξ ὧν ἀπεδεικνύετο τὸ καὶ ἄλλως αὐτόφωρον ἔγκλημα τῶν στασιαστῶν, ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου Σεβ. Κεραυρῆς ἡ δίκη αὐτῶν διὰ τὴν ἑσπέραν τῆς Πέμπτης. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πρῶτην συνεδρίαν τῆς Ἱεράς Συνόδου, καθ' ἣν ἐνεκρίθη καὶ ἡ ἐν τῷ φύλλῳ τούτῳ δημοσιευμένη Ἐγκύκλιος τῆς Ἱεράς Συνόδου πρὸς τὸν λαόν, τρεῖς τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν ὑπέβαλον τὴν ἐν τῷ φύλλῳ τούτῳ δημοσιευομένην δῆλωσιν αὐτῶν, δι' ἧς παρητοῦντο τῆς θέσεως αὐτῶν ὡς Συνοδικῶν, διὰ τοὺς ἀναφερομένους λόγους, ἀλλ' ἡ Ἱερά Σύνοδος δὲν ἀπέδεχθη τὴν παραιτήσιν αὐτῶν δὲν παρέστη δὲ εἰς τὸ Δικαστήριον ἐκτὸς αὐτῶν καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας, ἀδιαθετήσας. Τὸ Δικαστήριον ἐπελήφθη τῆς υποθέσεως εἰσγυνομένου τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λεοβίου καὶ Κοζάνης Ἰωακείμ, ἀλλὰ προσβλήθη ὑπὸ τοῦ ἀνακληροῦντος τὸν ἀπολυθέντα Ἐπίτροπον τῆς Κυβερνήσεως παρὰ τῆς Ἱεράς Συνόδου κ. Λαωνίδα Φιλιππίδου ἡ ἔνστασις, καθ' ἣν τὸ Συνοδικὸν διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστήριον εἶναι δωδεκαμελές, ἐπομένως ἐκ τῆς ἀπουσίας τῶν τεσσάρων μελῶν αὐτοῦ στερεῖται τῆς ἰκανότητος τοῦ γὰ ἐκδόσθαι νόμιμον ἀπόφασιν κατὰ τῶν στασιαστῶν Ἀρχιερέων. Ἡ ἔνστασις αὕτη ἀπεκρούσθη διὰ τῆς παρατηρήσεως ὅτι οἱ ἀπουσιάζοντες ἐξαικολουθοῦσιν ὄντες μέλη τῆς Ἱεράς Συνόδου, συνεπῶς δὲ καὶ τοῦ Συνοδικοῦ διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστηρίου, διότι ἡ παραιτήσις αὐτῶν εἶναι νόμφ ἀβάσιμος καὶ ἐπομένως δὲν ἐγένετο ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου. Ὁ δὲ νόμος περὶ ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων δὲν ὀρίζει ὅτι απαιτεῖται ὁλομέλεια διὰ τὴν ἐκδόσθαι ἀποφάσεως. Ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος μὴ ἀποδεχθεὶς τὴν ἀποψιν ταύτην ἐδήλωσεν ὅτι κατ' ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεως ἀναγκάζεται ἢ ἀποχωρῆσαι τοῦ Δικαστηρίου. Ὁ Πρόεδρος τούτου σκόπιμον τότε ἐθεώρησε τῆ συναινέσει καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν ν' ἀναβίβη τὴν περαιτέρω διαδικασίαν.

Συνεπεία τῶν ἀνωτέρω γεγονότων συηλλθε καὶ χθές ἡ Ἱερά Σύνοδος εἰς ἑκτάκτου συνεδρίαν. Μετὰ μακρὰν δὲ διάσκεψιν ἐξέδωκε τὴν ἐξῆς πρὸς τὸν τύπον ἀνακοίνωσιν, συνομίλησαν τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς περὶ τῶν στασιασάντων τῶς Μητροπολιτῶν καὶ περὶ τοῦ Δικαστηρίου, ὅπερ θὰ συνέλθῃ καὶ αὐτῆς τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα.

«Ἡ Ἱερά Σύνοδος λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ τρεῖς στασιασάντες Ἀρχιερεῖς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐνυπογράφως ἐδήλωσαν εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον καὶ ἐδημοσίευσαν εἰς τὸν τύπον ὅτι ἀπέκοψαν ἐαυτοὺς ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς Ὁρθοδόξου ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, ἦν καὶ δὲν ἀναγνωρίζουσι πλέον, καὶ ὅτι, συνεπῶς, ἐγένετο ἔκπτωτοι τῶν Μητροπολιτῶν τῶν οἱ ἐξ αὐτῶν δύο ἔχοντες ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν, ὅτι καὶ οἱ τρεῖς μὲν δὲν ἀποτελοῦσι μέλη τῆς Ἱε-

ραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπ' ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῆς, χηρεύονται δε καὶ Ἱερά, Μητροπολίτες Λιβαδεινάδος καὶ Ζακύνθου, πρὸς ἃς ὑδρευθῆναι τοὺ Λοκαίην ἀνάστητον οἱ τοὶ νᾶ ἔχουσιν σχεσίαν ποιμενιστικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν, ἀπεφάσιον ἵνα πρὸ βῆ εἰς τὸν διορισμὸν Τοποτηρητῶν ἐν αὐταῖς πρὸς προσωπίαν καὶ διακυβερνητικὴν τοῦ χριστιανικῶν πληρώματος.

Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ χθεσίου διὰ τῆς ἐπιδείξεως Ἀσκησιωτῆς Προτιβαθμίου Συνοδικῆς Δικαστηρίου ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀπεφάνθη ὅτι καλῶς ἐκάρηκε ταῦτο ἔαντι ἐν νομιότητι, κατὰ συνέπειαν τῆ ἀσυνεχοῦ τῆς παραινέτω διαδικασίας βάσει τῶν κειμένων νόμων καὶ τῆς μέχρι τοῦδε νομοσολογίας προσκαλοῦν ἀναπληρωτάς τῶν τυχόν ἀπουσιάζοντων μελῶν.

Τοποτηρητῆς τῆς κανονικῆς χηρουσάτης Μητροπόλεως Δημητριάδος διορισθῆ ὁ Στ. Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφανυράλων κ. Ἰεζεκιήλ, τῆς δὲ χηρουσάσης ὠσαύτως Μητροπόλεως Ζακύνθου Τοποτηρητῆς διορισθῆ ὁ ἀρχιμ. Δανιήλ Γιγάντες.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου σενεδριάσασα τὴν παρελθούσαν Τετάρτην ἐξέλεξε Κοσμητῶν αὐτῆς διὰ τὸ προεχῆς πανεπιστημιακὸν ἔτος τὸν Κωθηγητὴν κ. Ἀμίλκων Ἀλιβιζάτου

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Εἰδήσεις ἐκ Ρωσίας ἀναφέρουσι δι, παρὰ τὸν γνωστόν ἀπὴν ἀνιχριστιανικὸν διωγμὸν, οἱ ναοὶ ἦσαν κατάμεστοι ἐορταστῶν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ κυρίου. Ἐφέτος αἰ σοβιετικά ἀρχαί ἐδείχθησαν ολιγώτερον ἢ ἄλλοτε ὠμαί εἰς τὴν ἀνιχριστιανικὴν τῶν πολιτικῶν οὐχ ἤσαν πρὸς ἀνιπερισπασμον καὶ πάλιν ἐχρησιμοποήσαν ενιατικώτατα τὰ δωρεάν εἰσιτήρια διὰ τὰ θεατρὰ, τοὺς κινηματογράφους καὶ ἄλλα θεάματα κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Μεγ. Σαββάτου. Ἰδιαίτερός ἀξιωμακρεΐωτος ὑπῆρξεν ἡ ἐν τοῖς ναοῖς παρουσία πολυπληθοῦς νεολαίας, ἥτις ἐν τούτοις ἀνετράφη, ἐπαιδαγωγῆθη, ἐμορφώθη καὶ εφανατισθῆ ἐν ἀνιχριστιανικῶτάτῳ πνεύματι ὑπὸ τὸ ἀμυλικτὸν ἀνιθρησκευτικὸν καθεστῶς τοῦ Μπολσεβικισμοῦ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μητροπολίτου Σάμου Εὐθymiου. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐν σχέσει πρὸς τὰς διαφορὰς μορφὰς τοῦ πολιτισμοῦ. Διαλέξεις. Ἀθήναι, 1935.— Ὁ Σεβασμιώτατος ἐν τῇ διαλέξει ταυτῇ ἀντιβάλλει τὸν Χριστιανισμὸν πρὸς ἀξιοκρατωτέρας μορφὰς τοῦ προχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ἑλληνικὸν καὶ τὸν ρωμαϊκὸν, ἐξαιεῖ τὴν ἐν τῇ χριστιανικῇ θρησκείᾳ θέσιν τῆς ἀνθρωπίνης προσωποποιητικῆς καὶ τὰς εἰς τὸ ἀνθρωπολογικὸν πρόβλημα παρεχομένης ὑπ' αὐτῆς λύσεις, ἀναλύων δὲ τὰ γνωρίσματα τῆς ορθοδοξίας καὶ τῆς ορθοδόξου ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐν ἀντιβληθῶς πρὸς τὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς, χαρακτηρίζει τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν ὡς τὴν πολυμιωτέραν καὶ ἰερωτέραν κληρονομίαν τοῦ ἔθους μας, τῆς ὁποίας ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ πρέπει νὰ παραθεωρηται ἡ διὰ τὴν ἐθνικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν ἡμῶν ζωὴν σπουδαίότης.

Πο κἀρχον Συνοδικῶς Μητροπολίτου Μεσσηνίας. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ἡ κατ' οὐκ, Ἀθήνη, Τύποις «Φοινίκος» 1935.— Ἐν τῷ τευχῇ ταύτῳ δημοσιεύονται κα' μελετήματα περὶ τοῦ σμαίβατου σπουδαιῶν συνδέσμου τῆς χριστ. θρησκείας καὶ τῆς ποιητικῆς, ὑπερθέματα εἰς τὸν γνωστὸν ἐπὶ γλαυφύρῳ κλάμῳ τοῦ ἐκθαυσαίου ἱεροδύχου, ὅστις καὶ ἄσθενων ἐπι δὲν πνεύματι διδάσκων λογιε καὶ γραφίδι.

Δημητρίου Ν. Μωραΐτου Δ. Ο. καθηγητῆς ἐν τῷ Παιραματικῷ Σχολείῳ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Θεολογικῆς καὶ ἡθικῆς ἀγωγῆς. Ἀθήνη, Τύποις «Φοινίκος» 1935.— Ὁ καὶ ἄλλων ἔργων καὶ πολλῶν περὶ τῆς ἡθικτικῆς τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων ἐν τοῖς σχολαίσις μελετῶν ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» δημοσιευθεισῶν γνωστὸς σ. τοῦ παρόντος ἔργου ἐν τῇ ἀνά χειρὰς συγγραφῇ ἐπεδίωξε νὰ πραγματοποιῆ ἱστορικῶς καὶ σεσηματικῶς περὶ τῆς δεοντολογίας τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἡθικῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν σπουδαιοτερῶν ἐκ τῶν παραγόντων αὐτῆς, οὗτοι ἡ σικογένεια, τὸ σχολεῖον καὶ ἡ Ἐκκλησία. Μετὰ εἰσαγωγικά τινα περὶ τῆς ἔννοιας τῆς ἐπιστήμης τῆς Κατηχητικῆς, τὸν ὅρον τῆς ὁποίας δεικναιολογημένως ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ τίτλου τοῦ ἔργου του, τὴν ὅλην συγγραφὴν διαιερί

εἰς κῆρυκα τρία. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ αὐτῶν ἐκτίθηται ἀπὸ τῆς ἱστορίας τῆς χριστιανικῆς παιδείας καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς ἀρχαίας, τῆς μεσοῦς καὶ τῆς νεωτέρας χηρουσῆς τὸ ἐξ ἀριστερῶν πραγματεύεται περὶ τῶν ψυχολογικῶν καὶ θεολογικῶν το ἐπιδόσεων τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἡθικῆς ἀγωγῆς, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ ὁ σ. πραγματεύεται περὶ τῆς ποιητικῆς ἐν τῇ ἐν λόγῳ ἀγωγῇ ἱδρύουσαν σπουδαιοτέρα κλητικὰ εἰς τὸ ἔργον προσρητημένα τρία Παρεστήματα, καὶ ἰδῶς τὸ β' καὶ τὸ γ', ἐν οἷς ἐκτίθενται αἱ προσωπίαι τοῦ σ. ψυχολογικαὶ συγκριτικαὶ ἔρηναι ὡ. πρὸς τὸ ἄριστον τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος εἰς τὰς μεθῆτας ὡς καὶ ἐπὶ τῆς θρησκευτικοτήτος τῶν μαθητῶν κατὰ τὴν ἐφικτικὴν ἡλικίαν καὶ τὴν διακρίβωτον θρησκευτικῶν τύπων τῶν ἐφηρῶν, παραινεύονται δὲ ἐργατὶ μαθητῶν τοῦ Παιραματικοῦ Σχολείου εἰς τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν. Τα Παρεστήματα ταῦτα, ἀπολύτως προσωπίαι, ἀπαστρέφοι θετικὴν συμβολὴν εἰς τὴν ἑλληνικὴν διδακτικὴν τῶν θρησκευτικῶν, δὲν ἀμφιβάλλω, ἐν δὲ ἐπὶ ὁ φιλοσοφικῆς ἐξ ἀκολουθησῆ πρὸς τὴν κατευθύνσιν αὐτῶν τὸ διδακτικὸν τοῦ ἔργου ἐν τῇ πεποιθῆσαι ὅτι τὰ ἀπὸ βῆ πολιτικῶς συμβούλου τῶν ἐκ τῶν θεολογικῶν ἀποκλιμῶν τῶ διδακτικῶν σπείδων.

Κων. Ι. Δογμότητων Καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἡ φιλοσοφία τῶν Πατέρων καὶ τοῦ μέσου αἰῶνος. Τόμος Β΄ Ἀθήναι, Τύποις «Ἐρμού» 1934 (σελ. 401 938).— Διὰ τοῦ β' τοῦτου τόμου συμπληροῦνται τὸ ὄντως ὀγκώδες καὶ ἐργώδες ἔργον τοῦ φιλοπονωτάτου Καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ. Ὁ σ., διαφερὸν τὴν ὅλην ἔαμν τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας ἐν μέσῳ αἰῶνος εἰς τρεῖς περιόδους, μετὰ εἰσαγωγῆν, ἐν ἡ εἰςτάζει τὰς σχολὰς, τὰς μεθόδους καὶ τὰς πηγὰς τῆς σχολαστικῆς φιλοσοφίας, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἐκθέτει τὰ κατὰ τὴν γένεσιν καὶ μορφωσιν αὐτῆς, ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ, μετὰ τινα μεταβατικά φησι ἑλληνικῆς, τῆς ἀραβικῆς καὶ τῆς ἰουδαϊκῆς φιλοσοφίας, πραγματεύεται τὴν ἀυγουστινίζουσαν καὶ τὴν ἀριστοτελείζουσαν φιλοσοφίαν, τὸν λατινικὸν ἀφεροῦισμόν, καὶ τὴν περὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν νέαν πλατωνίζουσαν φιλοσοφίαν μετ' ἀναπτύξεως τῆς λογικῆς μεθόδου, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ἐξετάζει τὰ κατὰ τὸς νεωτέρους ὀνοματοκρατικῶς, τοῦ νεωτέρας πραγματικιστικῶς, τὸν μετέπειτα ἀφεροῦισμόν καὶ τὴν ρωμαντικὴν φιλοσοφίαν. οὔτω δὲ τὸ ὄλον ἔργον κατακλείεται διὰ τοῦ Ἐκκάρτου καὶ τῶν ὁπαδῶν του. Το συγγράμμα, προέστηνον εἰς τὸ εἶδος του, πληροῦ σπουδαίαν κενον ἐν τῇ πορ' ἡμῖν φιλοσοφικῇ βιβλιογραφίᾳ. συνεστασμένον δὲ μετ' ἐπιστήμης ἐπι τῇ βάσει τῶν κλητῶν προσηκονοῦστων τακταῖν τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὅλον κλάμου τῆς Ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας διὰ τῆς ἐκδόσεως τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν νεωτερῶν χρόνων. Ἡν ἐκδομένη νὰ ἰδομεν ὡς τὰς αἰατα πραγματοποιημένην ὑπὸ τοῦ ἀκαμάτου συγγραφεως.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΕΣΩΝ

Ἰ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης. Ἡ ἐκδοτικὴ ἐπιμελεια τῆς Ἐνορίας Βλασσαίων. Ἀθήνη, Τύποις «Φοινίκος» 1935.— Ἡ ἐκδοτικὴ ἐπιμελεια τῆς ἐνορίας Βλασσαίων ἐκδόθη ὑπὸ τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐπιμελῆς τοῦ ἀρχιμ. Νικητοῦ ἀναβλητῶν, ὅπως ὑποβάλλω καὶ ἕνα ἐκ τῶν βιβλίων ἀναβλητῶν ἀπὸ τῆς ἐνορίας. τὸ ἐργῶν περὶ τῶν ἡθικῶν ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ τίτλου τοῦ ἔργου του, τὴν ὅλην συγγραφὴν διαιερί

Ἰ. Ἀποστολῆς Αἰθιόπης. Ἡ ἐκδοτικὴ ἐπιμελεια τῆς Ἐνορίας Βλασσαίων. Ἀθήνη, Τύποις «Φοινίκος» 1935.— Ἡ ἐκδοτικὴ ἐπιμελεια τῆς ἐνορίας Βλασσαίων ἐκδόθη ὑπὸ τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐπιμελῆς τοῦ ἀρχιμ. Νικητοῦ ἀναβλητῶν, ὅπως ὑποβάλλω καὶ ἕνα ἐκ τῶν βιβλίων ἀναβλητῶν ἀπὸ τῆς ἐνορίας. τὸ ἐργῶν περὶ τῶν ἡθικῶν ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ τίτλου τοῦ ἔργου του, τὴν ὅλην συγγραφὴν διαιερί